

arnes

NIxOS
National Initiatives for Open Science in Europe

Vključevanje Slovenije v Evropski oblak odprte znanosti (EOSC)

Peter Sterle, MIZŠ

Mreža znanja 2021, od 23. do 30. novembra

Povzetek

- ▶ Znanost na prelomnici
- ▶ Kaj je EOOSC?
- ▶ EOOSC v luči evropskega in slovenskega razmisleka o prenovljeni znanosti

Znanost na prelomnici

Odprta znanost: izmenjava znanja, podatkov, programske opreme, protokolov med raziskovalci in disciplinami in tudi z družbo na splošno hitro in odprto kot je mogoče.

EOSC - infrastruktura
odprte znanosti

Glavni izzivi in prednostne naloge za prehod na odprto znanost

Za boljšo znanost in inovacije

- Odprto dostopne znanstvene publikacije
- Zgodnja izmenjava vseh rezultatov raziskav
- Vsi podatki FAIR
- Upravljanje z raziskovalnimi podatki
- Ponovljivost rezultatov
- Družbena angažiranost in odgovornost

Podpora za odprto znanost

- Nagrade in spodbude za nov način dela
- Prakse odprte znanosti, z ustreznimi metrikami
- dvig kompetenc in izobrazbe, vključno za integriteto raziskav
 - Odprte raziskovalne infrastrukture, vključno z Evropskim oblakom odprte znanosti (EOSC)

Pot do nove znanosti

Zdajšnji prevladujoč sistem znanosti	Odprta znanost
Nagrajevanje individualnih tekmovalnih znanstvenikov in znanstvenega prestiža	Nagrajevanje sodelovanja, deljenja ter pozitivnega družbenega doprinosa (npr. Covid-19)
Objavlaj čim več in čim hitreje (objavi ali izgini!)	Deljenje znanja in podatkov, čim hitreje ter odprto kolikor je mogoče
Odličnost je opredeljena v veliki meri na podlagi kraja (revije) objave	Sestavljena merila odličnosti
Raziskovalce se vzpodbuja, da ustvarjajo specifične rezultate (predvsem članke) / Uporaba kvantitativnih meritev	Raziskovalce se vzpodbuja k deljenju, sodelovanju, povečani kakovosti in vplivu / Upoštevanje različnih rezultatov in raziskovalne kulture
Vse večji vpliv komercialnih akterjev: dostopa do publikacij, posredovanje in shranjevanje in iskanje podatkov, zbiranje podatkov brez soglasja	Odprte javno financirani rezultati raziskav in inovacij, zagotoviti enake konkurenčne pogoje, avtonomijo za izvajanja raziskav, avtonomne organizacije, vključno z univerzami

Kaj je EOSC?

- Federativna zaupanja vredna platforma, ki temelji na množici ponudnikov in presega meje in raziskovalnih disciplin in državnih mej z namenom, da se omogoči odprta znanost in upravljanje s podatki na FAIR način
- Združuje institucionalne, nacionalne in evropske zainteresirane deležnike, pobude in infrastrukture
- Vizija: »Splet (internet) FAIR podatkov in storitev za znanost«
- Infrastruktura, ki bo povečala možnosti raziskovalcev, da najdejo, delijo in ponovno uporabijo rezultate raziskav kot so publikacije, podatki in programska oprema, kar vodi do novih spoznanj in inovacij, večje dodane vrednosti raziskav in izboljšša ponovljivost v raziskovalnih rezultatih

EOSC v okviru evropske podatkovne strategije

EU bo ustvarila enotni trg za podatke z:

- Določanjem jasnih in poštenih pravil o dostopu in ponovni uporabi podatkov.
- Vlaganjem v standarde, orodja in infrastrukture naslednje generacije za shranjevanje in obdelavo podatkov.
- Združevanje moči v evropski zmogljivosti v oblaku.
- Združevanje evropskih podatkov v ključnih sektorjih s skupnimi in interoperabilnimi podatkovni prostori.
- Zagotavljanje pravic, orodij in veščin uporabnikom, da bodo imeli popoln nadzor nad svojimi podatki.

EOSC je osnova za znanost, podatkovni prostor za raziskave in inovacije ki bo združil pridobljene podatke od raziskav in uvajanja programi in bodo povezani in v celoti usklajen s sektorskimi podatkovni prostori."
(Evropska podatkovna strategija, COM(2020) 66 konč.)

EOSC: podatkovni prostor za raziskave in inovacije, ki povezuje podatke med sektorji

EOSC v novi ERA - Evropskem raziskovalnem prostoru

Ključni ukrep 9 načrta ERA:

- prek programa Horizon Europe zaginati platformo recenziranega odprtega založništva; analizirati pravice avtorjev, da omogočijo deljenje javno financiranih recenziranih člankov brez omejitev;
- Zagotoviti delovanje evropskega oblaka odprte znanosti, ki bo omogočal iskanje, dostopnost, interoperabilnost in ponovno uporabo raziskovalnih podatkov [Splet FAIR raziskovalnih podatkov in storitev];
- Spodbujati odprte znanstvene prakse z izboljšanjem sistema ocenjevanja raziskav

EOSC v okviru slovenskih predpisov in strateških usmeritev

Prenovljen Zakon o raziskovalni in razvojni dejavnosti

V pripravi:

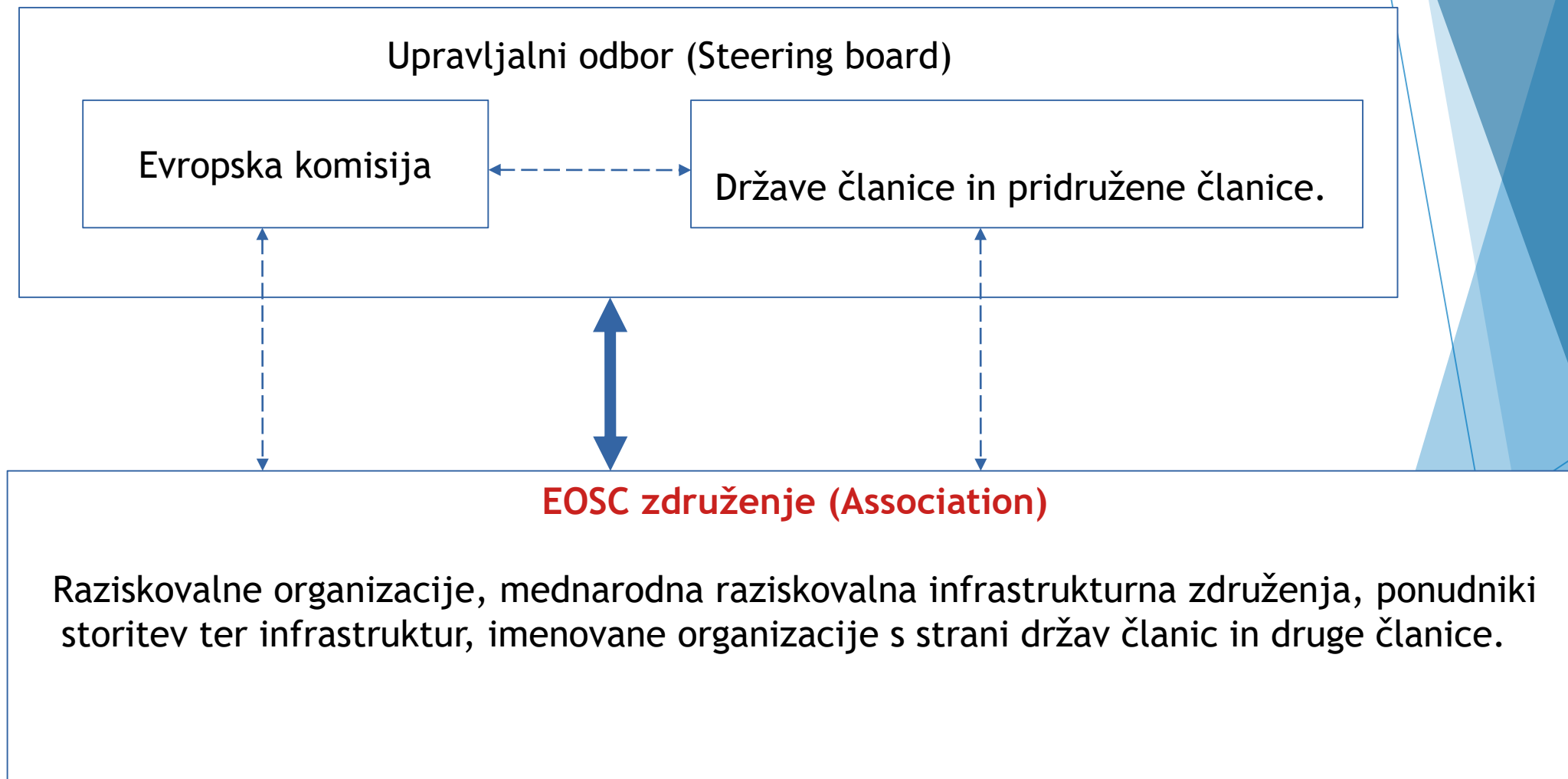
- Raziskovalna in inovacijska strategija Slovenije (RISS)
- Akcijski načrt Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije za področje odprte znanosti
- Načrta razvoja raziskovalnih infrastruktur

Načrt za okrevanje in odpornost (NOO) za odprto znanost

Ukrepi na področju odprte znanosti:

- Usposabljanje javnih raziskovalnih organizacij za odprto znanost (4 milijone EUR)
- Vzpostavitev podatkovnega repozitorija za dolgoročno hrambo raziskovalnih podatkov (nekaj več kot 20 milijonov EUR)

Sodelovanje v EOSC skupnosti

Hvala za pozornost!